

PLAN VAN AANPAK

Voorstel voor een maatschappelijke onderneming
ter behoud van de
Gedachteniskerk Rhenen

www.gedachteniskerkrhenen.nl

Een voorstel van initiatiefgroep:

Stichting Vrienden van de Gedachteniskerk (SVGD) i.o.

De Gedachteniskerk in Rhenen

Inhoudsopgave

1.	Aanleiding voor het plan	3
2.	Potentie van het gebouw voor exploitatie als maatschappelijke onderneming.....	4
	Het hoofdgebouw	4
	De hal en terras met ligging op het zuiden.....	4
	Huidige administratieve ruimte en sacristie.....	5
	Kelderruimte.....	5
3.	Toekomstig gebruik	6
	a. Locatie voor podiumkunsten.....	6
	b. Concertzaal	6
	c. Multifunctioneel gebouw:.....	6
	d. Educatieve doeleinden	6
	e. Lichte horeca en plek van bijeenkomst voor rouw, trouw en andere gelegenheden	6
4.	Maatschappelijke onderneming.....	7
5.	Haalbaarheid.....	8
	Financiele haalbaarheid.....	8
	Vergunningen	9

1. Aanleiding voor het plan

Aan de Herenstraat 82 te Rhenen is de Rooms Katholieke Gedachteniskerk gevestigd. Door de fusie van parochies en door teruglopend kerkbezoek heeft het bisdom Utrecht besloten, in samenspraak met het bestuur van de Zalige Titus Brandsma Parochie te Wageningen, om de RK Gedachteniskerk in Rhenen aan de eredienst te onttrekken. Ondanks inspanningen van meerdere zijden bleek het helaas niet mogelijk om de kerk als zodanig voor de Katholieke gemeenschap in Rhenen, Achterberg, Elst (U), Kesteren, Ochten en Lienden te behouden.

De Gedachteniskerk is echter niet een 'gewone' Rooms Katholieke kerk, maar primair gebouwd als monument ter nagedachtenis van de gevallen in de Tweede Wereldoorlog en alle gevallen in oorlogssituaties. De kerk is eind jaren '50 gebouwd door inzameling van geld vanuit heel Nederland, via de bekende 'steentjesactie', en heeft een directe binding met de begraafplaats van de gevallen op de Grebbeberg. Dit alles is in de historische akte van oprichting zo bepaald, waardoor de parochie als eigenaar van de kerk automatisch de plicht heeft het gebouw en de bijbehorende gedachtenisfunctie in stand te houden en actief vorm en inhoud te geven. De kerk is inmiddels ook een Gemeentelijk monument. Meer informatie is te vinden op www.gedachteniskerkrhenen.nl/.

Nu is gebleken dat de huidige eigenaar, R.K. Parochie ZTB, door teruglopend kerkbezoek niet meer in staat is het voortbestaan van de Gedachteniskerk en haar primaire functie te waarborgen, is door enkele inwoners van Rhenen een burgerinitiatief gestart met als doel de parochie en de Gemeente Rhenen – die dit ook bijzonder aan het hart gaat - een helpende hand te bieden.

Met het voorliggend voorstel denkt het initiatief 'Vrienden van de Gedachteniskerk' de contouren van een haalbaar plan te hebben ontwikkeld, dat recht doet aan de primaire functie van de Gedachteniskerk en zowel de parochie, de Geloofsgemeenschap St. Cunera en de Gemeente Rhenen in staat stelt in gezamenlijkheid met De Stichting Vrienden van de Gedachteniskerk (SVGD) een goede oplossing te vinden voor het geschetste probleem. De SVGD stelt zich met dit voorstel tot doel een haalbaar exploitatiemodel te ontwikkelen dat gericht is op behoud van de Gedachteniskerk voor maatschappelijke doeleinden door middel van commerciële en semi-commercieel exploitatie via een maatschappelijke onderneming.

2. Potentie van het gebouw voor exploitatie als maatschappelijke onderneming

De Gedachteniskerk heeft een bijzondere bouw, het is geen standaard kerk. Het is een robuust gebouw, wat trots, kracht en energie uitstraalt. Het gebouw is bovendien prachtig gelegen, met uitzicht op de Nederrijn, en goed bereikbaar te voet, per fiets, per OV en per auto. De omliggende parkeerplaats biedt ruime parkeergelegenheid. Er is voldoende ruimte om een fietsenstalling te realiseren en bewegwijzering vanaf treinstation Rhenen is eenvoudig te realiseren.

De vorm en inrichting van de kerk zijn sober. In de kerk is aan allerlei details het herdenken te merken. Het hele gebouw ademt Gedachtenis, en dat dient in de optiek van SVGD in de basis ook zo te blijven. Eventueel gewenste of noodzakelijk aanpassingen kunnen evengoed gedaan worden met inachtneming van dit specifiek monumentale karakter en de nagedachtenis aan de gevallenen.

Het kerkgebouw is op te delen in 5 hoofdgebruiksruimten: de kerkruijnte zelf (het hoofdgebouw), de hal aan de achterzijde, de administratieve ruimte en de sacristie, en tenslotte de kelderruimte.

Het hoofdgebouw

Het hoofdgebouw heeft de vorm van een circus met een hoog dak. Het bijzondere koepeldak heeft de vorm van een parachute. Dit hoofdgebouw heeft een erg mooie akoestiek, en geeft plaats aan 400 tot 500 bezoekers. De ruimte is goed toegankelijk voor mindervaliden en beschikt als een van de weinige gebouwen in Rhenen over een ringleiding.

Vanwege de ronde bouw zonder pilaren is er vanuit alle hoeken een goed zicht op een toekomstig podium. Dit hoofdgebouw is dan ook bij uitstek geschikt of geschikt(er) te maken als podium voor zang-, dans- en toneeluitvoeringen, iets waar in Rhenen grote behoefte aan bestaat. Het gebouw beschikt over een goed onderhouden kerkorgel en biedt ruimte aan ensembles en orkesten van verschillende grootte en samenstelling.

De ruimte zou zich verder uitstekend lenen voor conferentie, grotere recepties of bijeenkomsten van welke aard dan ook (mits niet in strijd met de aard, doelstelling en onderliggende waarden van het gebouw). Tenslotte is de ruimte ook goed bruikbaar voor exposities. In al deze gevallen kan de kerk prima ten dienste blijven van het herdenken, terwijl er daarnaast iets bijzonders kan ontstaan als kunst en cultuur in deze inspirerende ruimte kansen krijgen en gaan leven.

De hal en terras met ligging op het zuiden

De Gedachteniskerk heeft ten zuiden van het hoofdgebouw een lager gedeelte, de Gedachtenishal, een mooie ruime en lichte hal met hierin de gedenktekens en het boek met de namen van de gevallenen bij de Slag om de Grebbeberg. De hal biedt een prachtig uitzicht op de Rijn en op de Rijnbrug, die in de tweede wereldoorlog het toneel was van zware gevechten. De foto's in de hal getuigen hier nog van. Deze hal is wat kleinschaliger dan het hoofdgebouw en voor allerlei bijeenkomsten geschikt. Deze ruimte is ook deelbaar. Hierbij valt te denken aan herdenkingsbijeenkomsten, vergaderingen, lezingen, filmvertoningen, toneeluitvoeringen, tentoonstellingen, hobby-bijeenkomsten, trainingen, repetities, groepsbijeenkomsten, groepslunches, recepties, voor-, peuter- en naschoolseopvang etc.

De hal heeft op dit moment al een keukenvoorziening. De hal is nu al geschikt voor lichte horeca en is relatief eenvoudig geschikt te maken voor uitbating, inclusief een prachtig terras met uitzicht op de Rijn. Dit kan prima mét behoud van zijn gedachteniskarakter.

Tenslotte kan de Gedachteniskerk door actieve promotie een trekpleister gaan vormen voor toeristen. Horeca-exploitatie en openstelling van de een lichte horeca-voorziening in de hal zou mede georganiseerd

kunnen worden met behulp van vrijwilligers en bewoners en cliënten van Zideris. Het nieuw gebouwde Zorgwoningcomplex (32 woningen) van Zideris ligt op loopafstand van de Gedachteniskerk.

In de zomermaanden zou de kerk geopend kunnen zijn voor bezichtigingen en rondleidingen georganiseerd door/via de VVV. De hal en het terras zouden in die maanden volledig beschikbaar gemaakt kunnen worden voor horeca-exploitatie en Rhenen en haar bezoekers een prachtig en zonnig extra terras met uitzicht op de rivier bieden.

Huidige administratieve ruimte en sacristie

De Gedachteniskerk heeft de beschikking over een administratieve ruimte en een sacristie die beide dienst kunnen doen als werkruimte, vergaderruimte, oefenruimte of anderszins, zoals kleinschalige kinderopvang.

Kelderruimte

Onder de administratieve ruimte en de huidige sacristie is een ruime kelder. Deze kelder is prima bruikbaar voor meerdere doeleinden, bijvoorbeeld als trainingslokaal, voor allerlei typen kunstzinnige en hobby-gebruikers als een fotoclub, boetseer- en schildergroepen of bandjes. Deze ruimte is geluiddicht en is daarom naast het hoofdgebouw, eveneens geschikt als oefenruimte voor muziek. Maar zou bijvoorbeeld ook kunnen fungeren als jeugdhonk.

3. Toekomstig gebruik

De SVGD heeft door middel van onderzoek en gesprekken met belanghebbenden een inventarisatie gemaakt van de belangstelling en de mogelijkheden voor gebruik van het gebouw en heeft inmiddels de volgende gebruiksmogelijkheden geïdentificeerd:

a. **Locatie voor podiumkunsten:**

Rhenen heeft momenteel geen geschikte locatie voor podiumkunsten voor met name zang, dans en toneel. Er is vanuit de Gemeente Rhenen aangegeven dat hier wel degelijk een sterke behoefte ligt. De Gedachteniskerk kan voor Rhenen een mooi cultureel centrum worden, waar kunst en cultuur een vaste plek kunnen krijgen in Rhenen, waarbij het gebouw ruimte biedt voor optredens, maar ook voor verschillende oefenruimtes.

b. **Concertzaal**

Rhenen beschikt niet over een echte concertzaal. Als zodanig worden doorgaans de verschillende kerkgebouwen gebruikt. Op dit moment wordt de Gedachteniskerk nog niet vaak als zodanig gebruikt omdat hiervoor geen actieve werving plaats vindt bij organisatoren van concerten en de kerk daardoor niet als zodanig in beeld is. Qua afmeting vormt de kerk een mooie aanvulling op de Cunerakerk als kleinere, intieme concertzaal. Zowel de kerkrimte als de hal kunnen als zodanig dienst kunnen doen. De voorzieningen hiervoor zijn al aanwezig.

c. **Multifunctioneel gebouw:**

Op dit moment doet De Westpoort Rhenen dienst als multifunctioneel gebouw. Hier worden met name sociale activiteiten georganiseerd. Het gebouw is echter niet optimaal geschikt voor dit doel. De Westpoort is niet goed toegankelijk voor mindervaliden, de werkruimtes zijn niet flexibel en bieden geen ruimte aan grotere bijeenkomsten. De Gedachteniskerk met haar verschillende ruimtes zou een goede aanvulling vormen voor de Gemeente Rhenen om in de huidige en toekomstige behoefte aan ruimtes voor sociaal gebruik te voorzien.

Gezien zijn aard en geschiedenis als kerkgebouw en de kerkelijk geïnspireerde rol van de Katholieke Gemeenschap in het welzijn van mensen binnen, maar ook buiten de kerk, zou het gebouw zich ook uitstekend lenen als trefpunt voor eenzame inwoners van Rhenen. De diaconie van de Geloofsgemeenschap St. Cunera zou hierin een rol kunnen spelen.

d. **Educatieve doeleinden**

In de afgelopen jaren heeft de kerk al op verschillende manier een rol gespeeld in educatie en voorlichting van jong en oud over de geschiedenis van Rhenen in de Tweede Wereldoorlog, bijvoorbeeld als plek van samenkomst voor veteranen en andere belangstellenden rondom 4 en 5 mei, als onderdeel van rondleidingen en als ruimte voor bijeenkomsten van en met scholen. Er is geen andere plek in Rhenen die hier speciaal voor gebouwd is en dit doel zo goed kan dienen. Deze functie kan verder uitgebouwd worden in samenspraak met de Gemeente Rhenen en de verschillende organisaties in Rhenen en omstreken, maar ook landelijk, die zich inzetten voor herdenken en vrijheid.

e. **Lichte horeca en plek van bijeenkomst voor rouw, trouw en andere gelegenheden**

Nu al is de hal bij de leden van de RK geloofsgemeenschap een geliefde plek voor bijeenkomsten rond rouwen en trouwen, maar ook om jubilea en andere gedenkwaardige momenten te vieren. De ruimte en de ligging zijn ook aantrekkelijk voor lichte horeca, met de mogelijkheid voor een ruim terras met uitzicht op de rivier.

4. Maatschappelijke onderneming

Ten behoeve van een succesvolle en professionele exploitatie wil de SVGD een maatschappelijke onderneming opzetten in de vorm van een BV zonder winstoogmerk, waarin de SVGD aandeelhouder is. Deze maatschappelijke onderneming kan de exploitatie bedrijfsmatig ter hand nemen.

Het doel van de onderneming is: behoud van de oorspronkelijke functie van de Gedachteniskerk als gedachtenismonument, als monument en als gebouw voor maatschappelijk gebruik door middel van commerciële en semi-commerciële exploitatie.

De doelstelling van de onderneming zal worden vastgelegd in de statuten van de BV, waarin ook zal worden bepaald dat de inkomsten en eventuele winsten uitsluitend gebruikt worden ten behoeve van exploitatie, onderhoud en behoud van de Gedachteniskerk.

De onderneming kan in handen zijn van meerdere aandeelhouders, waarbij de SVGD een bijzondere aandeelhouder is en via prioriteits aandelen altijd voldoende invloed houdt om haar doelstelling en de daaruit voortvloeiende doelstellingen alsmede een verantwoorde bedrijfsvoering van de BV te bewaken.

SVGD kan voor het ontwikkelen van de BV en bijbehorende business plan terugvallen op uiteenlopende expertises binnen de groeiende groep sympathisanten van de SVGD.

5. Haalbaarheid

De haalbaarheid van het voorstel van de SVGD zal pas feitelijk getoets kunnen worden op basis van een uitgewerkt exploitatieplan en formele toezeggingen van investeerders en andere geldschieters. Ook medewerking van de gemeente en verstrekking van de benodigde vergunningen is een belangrijke voorwaarde voor welslagen. De aard van de voorgestelde onderneming, een maatschappelijke onderneming zonder winstoogmerk, verhoogt echter in de optie van de SVGD wel aanzienlijk de kansen, aangezien de middelen en inkomsten niet puur uit de commerciële exploitatie hoeven te komen.

Financiële haalbaarheid

De SVGD is ervan overtuigd dat door middel van het aantrekken van investeringsgeld, sponsorgeld, subsidies, crowdfunding en andere inzamelingsacties de benodigde middelen bij elkaar gebracht kunnen worden om het plan te realiseren en de exploitatie sluitend te krijgen. De volgende vormen van financiering zijn geïdentificeerd:

a. **Investeringsgeld:**

Potentiële investeerders zijn:

- sympatisanten van 'Vrienden van de Gedachteniskerk': gedacht kan worden aan vermogende Rhenenaren die de Gedachteniskerk een warm hart toedragen, maar ook aan een crowdfunding-actie met dividend in natura.
- semi-commerciële of commerciële investeerders, zoals een horeca-onderneming die de kerk zou willen exploiteren voor lichte horeca; een investeerder of investeerdersgroep die de onderneming de kans willen geven, hierin zouden kunnen deelnemen als aandeelhouder met dividend in natura.

b. **Sponsoring:**

Gedacht kan worden aan sponsoring door bedrijven in Rhenen en omstreken.

c. **Subsidies voor specifieke investeringen en voor exploitatie:**

Gedacht kan worden aan gemeentelijke en provinciale subsidies, of aan een bijdrage van de Stichting Voormalig Gast- en Weeshuis Rhenen.

d. **Inzameling**

Gedacht kan worden aan een nieuwe steentjesactie anno 2020 en aan inzamelingsacties door betrokken Rhenenaren.

e. **Donaties:**

Gedacht kan worden aan gulle gevers die het initiatief van SVGD een warm hart toedragen. Dit kunnen giften zijn in geld of natura (expertise, materialen, arbeid).

f. **Vrienden van de Gedachteniskerk lidmaatschap:**

Lidmaatschap zou een inkomstenstroom uit periodieke contributies op kunnen leveren, waar bepaalde ledenvoordelen, zoals korting en voorrang bij evenementen, gereserveerde zitplaatsen of korting bij gebruik van de ruimtes.

De [website](#) om de werving van fondsen en andere vormen van steun op gang te brengen is klaar en wordt in de loop van maart gelanceerd. De haalbaarheid hangt verder in hoge mate af van de verwervingskosten van het gebouw en daarmee van de welwillendheid van het bestuur van de Parochie Zalige Titus Brandsma en het Bisdom om de kerk voor een lage of symbolische prijs ter beschikking te stellen aan de SVGD.

Er zijn verschillende manieren denkbaar om dit mogelijk te maken. Bij verkoop van het perceel in zijn geheel is de kans om de kerk tegen een zo laag mogelijke of symbolische prijs ter beschikking te stellen aan de Stichting Vrienden van de Gedachteniskerk alleen mogelijk als aankoop geschied door een sympathiserende investeerder.

Een andere manier om dit mogelijk te maken zou juist zijn het perceel te splitsen in drie delen, te weten:

1. De pastorie en bijbehorende grond
2. Het voormalige processieveld (huidige speelweide)
3. Het kerkgebouw en omliggend parkeerterrein

Opsplitsing zou de verkoopbaarheid van het perceel en bebouwing in zijn totaliteit kunnen vergemakkelijken, aangezien het waarschijnlijk gemakkelijker is meer verschillende kopers of exploitanten van de verschillende onderdelen te vinden dan één koper of exploitant van het geheel. Maar voor een sympathiserend investeerder kan ook het tegendeel het geval zijn. Deze opties zullen op basis van nader onderzoek en de interesse van potentiële kopers tegen elkaar afgewogen moeten worden.

Voor de meeste kopers/investeerders zal het kerkgebouw als zodanig de minst interessante investering zijn, aangezien het kerkgebouw een monument is waarvoor de nodige beperkingen bestaan als het gaat om benodigde aanpassingen van het gebouw. De historische gedachtenisfunctie kan een extra belemmering vormen voor investeerders. Tenslotte kan de achtergelegen Cuneraschool een belemmering vormen. Ouder en leerkrachten maken nu gebruik van toegangspad naar de kerk en de parkeerplaats. Toegang via de naastgelegen wijk zou voor veel verkeersoverlast zorgen.

In relatie tot voorliggend plan kan gedacht worden aan:

1. Verkoop, bij voorkeur tegen een symbolisch bedrag aan de SVG / 'Vrienden van De Gedachteniskerk BV', om de haalbaarheid van het plan te vergroten.
2. Ter beschikkingstelling, waarbij de Parochie ZTB eigenaar blijft.
3. Verkoop aan een derde, sympathiserende geïnteresseerde partij.

Vergunningen

Momenteel is de bestemming 'maatschappelijk'. Het realiseren van een kunst- en cultuurcentrum past binnen deze bestemming. Echter, lichte horeca is momenteel nog niet mogelijk. Hiervoor zal een principeverzoek moeten worden opgesteld waarin wordt gemotiveerd waarom een lichte horecafunctie een noodzaak is voor het exploitabel maken van de Gedachteniskerk.

Het ontwikkelingskader voor de Gedachteniskerk en omliggende grond dat in december van 2020 zal verschijnen biedt hiervoor een goede leidraad.

*Afbeelding: Huidige bestemming
Gedachteniskerk*

Afbeelding: Kadastrale kaart Gedachteniskerk, met beoogd plangebied rood omlijnd.

[Stichting Vrienden van de Gedachteniskerk](#) i.o.

Email: vgdstichting@gmail.com